

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM ALAN PLANLAMASINDA VE POLİTİKALARINDA AÇIK VE YEŞİL ALANLARIN ROLÜ

Ebru MANAVOĞLU¹ Emrah YILDIRIM^{2*}

¹Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı ABD, Antalya

²Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya

*eyildirim@akdeniz.edu.tr

Özet: Doğal ve kültürel kaynak potansiyeli yüksek bir kent olan Antalya’da sürdürülebilir turizm politikalarının gelişmesi ve stratejilerin gerçekleşmesi için açık ve yeşil alan planlamasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çalışmada kentsel planlama çalışmalarında Antalya merkez bölgesi diye adlandırılan beş ilçe belediyesi olan Muratpaşa, Konyaaltı, Kepez, Döşemealtı ve Aksu ilçelerini kapsayan Antalya kentinin sürdürülebilir turizm gelişmesinde açık ve yeşil alanların rolü ve önemi incelenmiştir. Açık ve yeşil alanların Antalya planlama sürecindeki mekânsal değişimi 1987 ve 2010 yıllarına ait LANDSAT uydu görüntüleriyle incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, 1987 yılında % 8,3 olan kentsel alan 2010 yılında % 21,2’ye yükselirken, orman alanları % 55,2’den % 40,7’ye, tarım alanları ise % 31,6’dan % 22,7’ye düşmüştür. Antalya’nın gelecekte turizmde sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi doğal kaynak değerlerinin sürdürülebilirliği ile doğru orantılıdır. Antalya kentinde sürdürülebilir turizm gelişimini sağlamak, kültürel ve doğal kaynakları korumak, turizmin çevreye olumsuz etkilerini engellemek, kent planlama çalışmalarında bütüncül bakış açısına, açık yeşil alan planlama politikalarına ve turizmin planlanmasını gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antalya, açık ve yeşil alan planlaması, kent planlama, turizm stratejileri, sürdürülebilir turizm

THE ROLE OF OPEN AND GREEN SPACES IN SUSTAINABLE TOURISM AREA PLANNING AND POLICIES

Abstract: Open green space planning is needed for the development of sustainable tourism policies and strategies in Antalya city of Turkey having a high potential in terms of natural and cultural resources. In this study, the role and importance of open and green spaces in the sustainable tourism development of Antalya urban area, composed of the five central districts, namely Muratpaşa, Konyaaltı, Kepez, Döşemealtı and Aksu, were examined. The spatial changes of open and green spaces in Antalya planning process have been examined with LANDSAT satellite imagery belonging to 1987 and 2010. According to the results, the urban area which was 8.3 % in 1987 rose up to 21.2 % in 2010, while forest and agricultural areas decreased from 55.2 % to 40.7 % and from 31.6 % to 22.7 %, respectively, in the same period. The sustainable development of tourism in Antalya in the future is directly proportional to the sustainability of natural resource values. Providing sustainable tourism development in Antalya city, protecting cultural and natural resources, preventing the negative effects of tourism on the environment require a holistic perspective in urban planning studies, open green space planning policies and tourism planning.

Keywords: Antalya, open and green space planning, urban planning, tourism strategies, sustainable tourism

*Geliş:*25.12.2019 *Kabul:*26.03.2020 *Online Yayın:*30.06.2020

**Sorumlu Yazar:* Emrah YILDIRIM, Akdeniz Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya
eyildirim@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1870-4749

ISSN 2687-2366 *Araştırma Makalesi*

Atf Bilgisi / Reference Information

Manavoğlu, E. ve Yıldırım, E. (2020). Sürdürülebilir Turizm Alan Planlamasında ve Politikalarında Açık ve Yeşil Alanların Rolü, PAUD- Peyzaj Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, Cilt 2 Sayı:1, 2020, s. 19-32

1.Giriş

Turizm para kazanma ve yerleşme niyeti olmaksızın tatil yapmak, tedavi olmak ve eğlenip dinlenmek ve kùltür sanat hareketlerine katılmak amacıyla yapılan toplu ve bireysel gezilerdir (Kalkan 1995). Turizm olayının çok boyutlu özelliği antropoloji, sosyoloji, ekonomi, coğrafya, siyasal bilim, ekoloji, eğitim, işletmecilik, hukuk, pazarlama, psikoloji ve planlama ile yakından ilişkilidir (İöz ve ark. 2009).

Turizm sektörü dünyada en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerin başında yer almakta, birçok ÷lkede politik, ekonomik ve sosyal gelişmenin önemli bir nedeni olmaktadır. Turizm kültürel ve sosyo-ekonomik gelişmeye olumlu etki yaptığı gibi yerel kimliğin kaybedilmesi ve çevrenin bozulması gibi olumsuz etkileri de olmaktadır. Amaç, gelişmenin sürdürülebilir olması bugünkü ve gelecekteki toplumların yaşam kalitesini arttırmasıdır (Kuntay 2004).

Turizmin çevresel kaynaklara olan bağımlılığı karşımıza sürdürülebilir turizm kavramını ortaya çıkarmıştır. Sürdürülebilir turizm kavramı, Dünya Turizm Örgütü (WTO) ve Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC) tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

“Turizmde sürdürülebilir kalkınma; gelecekteki fırsatları koruyup geliştirmeyi gözeterek, bugünkü turistlerin ve ev sahipliği yapan bölgelerin ihtiyaçlarını karşılama ilkesini benimsemektedir. Bu şekilde tüm kaynakların yönetimi; kültürel bütünlüğün, zorunlu ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin devamlılığı sağlanırken, ekonomik, sosyal ve estetik gerekler karşılanacak şekilde öne çıkarılır. Sürdürülebilir turizm ürünleri; turistik kalkınma ile zarar görmek yerine yararlı olan yerel çevre, toplum ve kültürlerle uyum içinde işlenen ürünlerdir. Sürdürülebilir turizm, doğaya karşı kesin bir taahhüt ve herhangi bir turizm veya kalkınma faaliyetlerini yerel halk ile bütünlüştiren bir sosyal sorumluluk gerektirir”.

Sürdürülebilirlik kavramı “doğal kaynakların korunması, bu kaynaklara yönelik uzun dönemli planlama, kaynakların şimdiki ve gelecek kuşaklar arasındaki bölüşümü” olarak ifadelendirilebilir (Kuntay 2004). Kavram turizmle ilişkilendirildiğinde, varolan kaynakların korunarak ve uzun dönemli planlamayla hem içinde bulunduğumuz dönem hem de gelecekte turizmin ÷lkesel ve bölgesel düzeyde ekonomik katkı sağlayabilmesine olanak verir. Uluslararası düzeyde bütün turistik destinasyonlarda giderek daha fazla gündeme gelen ve kabul edilen sürdürülebilir turizm yaklaşımları doğal kaynaklar ile turizm arasında kurulan ortak yaşamsal bir ilişki biçiminde kabul edilmektedir. Turizmin çevresel değerlere olan bağımlılığı, özellikle kentleşme dinamiklerinin

turizmle ilişkili olarak geliştiği bölgelerde, sürdürülebilir turizm planlanmasını ve politikalarını zorunlu kılmaktadır (Ortaçeşme, Manavoğlu 2008). Turizmin sürdürülebilir bir yapıda geliştirilmesi turizme olanak sağlayan açık ve yeşil alanların planlanmasını gerektirmektedir.

Planlama, kavramsal olarak belirlenen bir hedefe ulaşabilmek amacıyla harekete geçmeden önce yapılan hazırlıklar, karar verme, seçim yapma sürecidir. Planlama gelecek için, geleceğe yönelik bir tahmin işlemidir (Suher 1992).

Kentsel açık ve yeşil alan planlamasının amacı, kent insanının aktif ve pasif rekreasyonel isteklerini karşılamak; kentlerin düzenli kuruluşunu sağlayabilmek ve gelişmeyi kontrol altına alabilmek; kentlerde farklı amaçlara hizmet edecek kullanımları, uygun, yeterli ve sistemli bir alan kullanışı içinde kentsel arazi üzerine yerleştirmek; estetik ve fonksiyonel mekânlar yaratmaktır (Manavoğlu 2013).

Açık-yeşil alanlar, kentsel mekânlarda insan yaşamı ve gereksinimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu alanlar, değişik kentsel kullanımlar arasında sirkülasyon ve fiziksel konfor sağlama, kente estetik değer kazandırma, rekreasyon fırsatları sunma, gürültü ve kirliliği azaltma gibi birçok fiziksel ve ekolojik işleve sahiptirler. Bu işlevleri tam olarak yerine getirebilmeleri için kent planlamada bir sistem dâhilinde, belirli standartlara uygun ve yeterli büyüklükte planlanmalı ve kent dokusu içinde düzenli bir dağılma sahip olmalıdırlar (Karagüzel vd 2000).

Kentlerin sahip olduğu yeşil alanlar kentlerin turizm potansiyelini arttırmakta, bölge ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Tarihi, kültürel ve doğal kaynaklar ile açık yeşil alanların bir bütün olarak değerlendirilmesi, kentlerin turizm imajına katkı sağlamasının yanı sıra turizm açısından da bir rekabet üstünlüğu sağlayabilmektedir Kentsel yeşil alanlar, diğer bir çekim kaynağı olarak önemli bir role sahiptir. Açık ve yeşil alanlar kentin tanınırlılığında önemli bir görev üstlenmektedir. Kent turizminde öne çıkan pek çok kent geniş yeşil alanlara sahiptir ve bu alanlar her yıl milyonlarca turist çekmektedir New Yorktaki Central Park (843 da), San Franciscodaki Golden Gate Park (1017 da) ve Londradaki Hyde Park (350 da) bunlara örnektir (Ortaçeşme, Zeğererek 2017). Amerika Planlama Birliğinin yaptığı çalışmalardan çıkan sonuçlara göre, kentsel açık ve yeşil alanlar 1980 lerden beri cazibe unsuru olarak kullanılmakta ve bu ilgi giderek artmaktadır. Festival ve etkinliklerin düzenlenmesine olanak sağlayan açık ve yeşil alanlar, yaşam kalitesine olan katkılarına ek olarak, turizmi çeşitlendirmekte, turistik gelirlerin tüm yıla yayılmasını sağlamakta ve kent ekonomisine önemli

ölçüde katkıda bulunmaktadır (American Planning Association 2007).

Kentsel yeşil alanların planlama ve yönetim stratejileriyle kente ekonomik, ekolojik, sosyal ve fiziksel anlamda birçok katkı sağlamaktadır (Manavoğlu 2013). Bunlar;

- Öneri yeşil alan koridorlarıyla kent içinde yeşil ađ oluşumunu sağlayarak iklimsel konfor sağlanır,

- Turizmin ekonomik potansiyelinin artırılması sağlanır,

- Yerel kimliğin oluşmasına katkı sağlar,

- Yeşil alanların fiziksel gelişimlerine ve gelecekteki gelişimini yönlendirir

- Kentsel yeşil alanların özelliklerine göre değerlerinin yükseltilmesine ve kullanımını arttırarak, çekiciliğinin arttırılmasını sağlar,

- Rekreasyon ve kültürel aktivitelerin arttırılmasını sağlar,

- Kullanıcı çeşitliliğinin arttırılarak kültürel, sosyal ve toplumsal aktivitelerin tüm bireyler tarafından kullanımını teşvik eder,

- Tarihi, kültürel ve arkeolojik mirasın korunmasını sağlar,

- Sağlıklı bir toplum için; stresi azaltıcı, obeziteyi önleyici aktivitelere imkân sağlar,

- Açık alanlarda eğitim faaliyetlerinin gelişmesini sağlar,

- Erişilebilirliğin arttırılarak gençlerin, engelli ve yaşlıların yeşil alan kullanımını teşvik eder.

- Kent içinde önerilen yeşil yollarla, güvenli yaya dolaşımı ve bisiklet kullanımına olanak sağlar,

- Biyolojik çeşitliliği ve ekolojik habitatların korunmasını ve geliştirilmesini sağlar,

- Hava ve su kalitesini geliştirir, seli kontrol eder, çevresel altyapı sağlar.

Yeşil Altyapı kavramı, 1990'ların ortalarında Amerika Birleşmiş Devletlerinde ortaya çıkan, arazi kullanım planlaması kararlarında doğal çevrenin önemini vurgulayan, bir kavramdır. Özellikle doğal ekosistemin bir ağı olan yaşam destek

fonksiyonlarına bir vurgu vardır. Ayrıca uzun vadeli sürdürülebilirliği desteklemesi bakımından önem taşımaktadır (Anonim 2012).

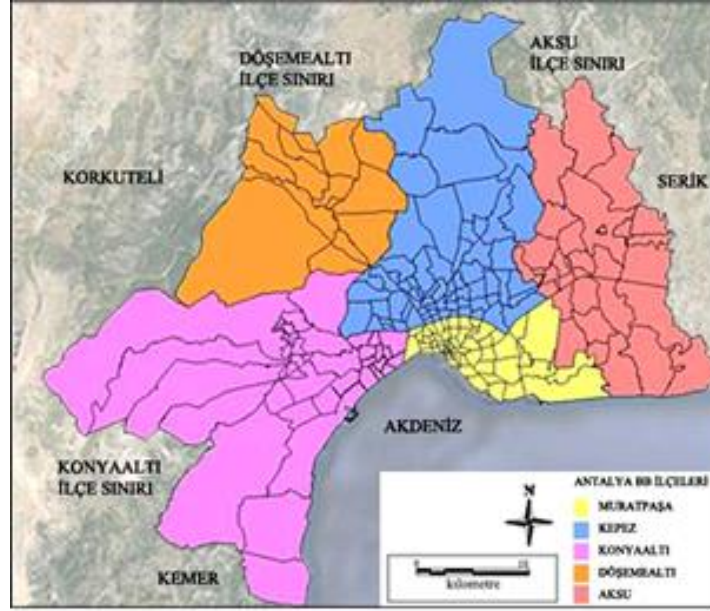
Antalya zengin doğal, kültürel, çevresel kaynaklarıyla, coğrafi üstünlüğü, tarım ve turizme olanak sağlayan yapısıyla, tarım ve orman alanlarının varlığıyla yeşil alan sistemi yaratılması açısından önemli avantajlara sahip bir kıyı kentidir. TÜİK 2019 yılı turizm verilerine göre Antalya'ya giriş yapan turist sayısı il genelinde Türkiye içindeki payını yükseltmeye devam etmektedir. Antalya kenti turizmdeki bu gelişmesini kalıcı hale getirmesi için çevresel kaynaklara bağımlı olan turizm yapısını iyi planlaması, turizm alanları ve açık yeşil alanlarla ilişkisini kurarak bütüncül bir planlama yaklaşımını ortaya koyması gerekmektedir. Açık ve yeşil alanların planlanması turizmin ve çevrenin sürdürülebilirliğini sağladığı gibi, kentin tanıtımına ve bölgeye ekonomik katkılar sağlayacaktır.

Çalışma üç aşamada değerlendirilmiştir. Birinci aşamada turizmin Antalya kenti planlama süreci içindeki yeri ve önemi ve Antalya kentinde yer alan turizm alanlarının planlama kararları ve yeşil alanlarla ilişkileri ortaya konmuştur. İkinci aşamada planlama sürecinde yeşil alanların değerimi uydu görüntüleri kullanarak değerlendirilmiştir. Üçüncü aşamada, sürdürülebilir turizm politikaları için açık ve yeşil alanların rolü değerlendirilmeye çalışılmıştır. Açık ve yeşil alanların planlamadaki yeri ve sürdürülebilir turizm politikası için açık yeşil alan planlamasına yönelik öneriler oluşturulmuştur.

2. Materyal ve Yöntem

2.1 Materyal

Araştırma alanı günümüzde Antalya Merkez Bölgesi olarak nitelenen ve 2013 yılı Antalya Büyükşehir Belediyesi Planlama Alanını oluşturan Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı ve Aksu İlçelerini kapsayan beş ilçe belediyesidir. Araştırma alanının büyüklüğü 138.000 ha.'dır (Şekil1).

Şekil 1: Çalışma alanı konumu

Araştırma materyalini,

- Kentsel açık ve yeşil alan kavramları, kentsel yeşil alan planlama ve yeşil alan sistemiyle ilgili kitap, makale ve bilimsel araştırma sonuçları, yazılı ve sözlü kaynaklar,

- Antalya kenti ile ilgili bugüne kadar yapılan 1:25.000, 1:5.000 ve 1/1000 ölçekli imar planları ve bu planlara ilişkin açıklama raporları,

- LANDSAT 1987, 2002, 2006 ve 2010 uydu görüntüleri kullanılarak uydu görüntülerinin sınıflandırılması ve bu görüntülerdeki değişimin karşılaştırılmasında Erdas Imagine 9.2 programı kullanılmıştır.

- Turizm Gelişim Planları ve Projeleri oluşturmaktadır.

- Sürdürülebilir turizm, Kentsel açık ve yeşil alan kavramları, kentsel yeşil alan planlama ve yeşil alan sistemiyle ilgili kitap, makale ve bilimsel araştırma sonuçları, yazılı ve sözlü kaynaklar.

2.2 Yöntem

Çalışma üç aşamadan oluşmaktadır. Çalışmanın ilk aşaması araştırma alanıyla ilgili verilerin toplanmasıdır. Bu bölümde çalışmaya veri sağlayacak bilgilerin toplanma ve temin edilme aşamalarını içermektedir.

- Mevcut Planların İncelenmesi

Antalya Kentinin farklı ölçek ve içerikteki mevcut şehir planları, Antalya –Burdur Çevre Düzeni Planı (1/100 000), Antalya Stratejik Fiziki Planı (1/25 000), Antalya Nazım İmar Planı (1/5 000-1/25 000) ve Uygulama İmar Planları (1/1000) incelenmiştir turizm kararları değerlendirilmiştir.

- Genel Arazi Çalışmaları

Genel arazi çalışmalarıyla Antalya kentinin turizm alanlarının planlamadaki yeri ve kullanımının belirlenmesine yönelik bilgi ve dokümanların toplanması ve bilgilerin arazide teyit edilmesini kapsamaktadır.

Kentin turizm politikalarının ve stratejilerinin gelişimi kentin üst ölçekli plan kararlarıyla ortaya konmuştur.

Çalışmanın İkinci aşaması LANDSAT Uydu Görüntüleriyle 1987-2010 yılları arasında arazi kullanım değişiminin tespit edilerek açık ve yeşil alanlar üzerinde etkilerinin belirlenmesidir. Uzaktan Algılama, yeryüzündeki cisimlerin fiziksel özellikleri hakkında onlarla direkt temas kurmadan bilgi elde edilebilmesi ve bunların iki veya üç boyutlu olarak ölçülmesidir. Uzaktan algılama çalışmaları için kullanılan uydu verileri çok ve çeşitlidir. Bu çalışmada LANDSAT verilerinden yararlanılmıştır (Tablo 1). Çalışmada kent değişimlerinin en iyi ayırt edilebildiği yöntemin belirlenebilmesi için LANDSAT uydu görüntülerine görüntü zenginleştirme ve sınıflandırma algoritmaları uygulanmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Çalışmada kontrolsüz sınıflama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada arazi kullanım değişim analizinde sınıflandırma CORINE I-II düzeyine göre yapılmıştır. Böylece Antalya kenti arazi örtüsünün yıllara göre değişimini ve kentsel yeşil alan sisteminin bir unsuru olan orman ve tarım alanlarının bu süreçten nasıl etkilendiği de tespit edilmiştir.

Tablo 1. Çalışmada kullanılan uydu görüntülerinin karakteristikleri

Uydular	Tarih	znrlk	Bantlar
LANDSAT TM	26.08.1987	30m.	1,2,3,4,5,6,7
LANDSAT TM	24.06.2002	30m.	1,2,3,4,5,6,7
LANDSAT TM	20.06.2006	30m.	1,2,3,4,5,6,7
LANDSAT ETM	23.07.2010	30m.	1,2,3,4,5,6,7

Çalışmanın cnc aşamasında sürdürülebilir turizm politikaları için açık ve yeşil alanların rolü değerlendirilmeye çalışılmıştır. Antalya kenti açık yeşil alanları farklı statüde alanlardan oluşmaktadır. Doğal kaynak değerlerine bağlı turizm yapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması için kentsel yeşil alan planlama stratejilerinin oluşturulmasına yönelik tespit ve öneriler oluşturulmuştur.

3. Bulgular

3.1 Antalya Turizm Potansiyeli ve Gelişimi

Antalya turizm amaçlı olarak kullanabilecek kaynak potansiyeli açısından zengin bir kenttir. Kıyılar, koylar ve plajlar, deniz ve yat turizmine çok

elverişlidir. Orman alanlarının yayılımı ve yarattığı biyoçeşitlilik, milli park alanlarının varlığı, iklim koşullarının turizm mevsiminin uzun olmasına olanak sağlaması, antik yerleşmeler, arkeolojik sitler, kentsel doku ve kentsel sitlerin yarattığı kültürel birikim, dağların kayak, trakking, akarsuların rafting gibi doğa sporlarına imkan vermesi, ilde turizm gelişmesinin başlıca kaynaklarını oluşturmaktadır. TK'in 2019 yılı verilerine göre Antalya'ya giriş yapan turist sayısı il genelinde 2002 yılından itibaren artış göstermiş ve 2019 yılında Türkiye içindeki payı % 34,72'e ulaşmıştır (Tablo 2) (TK 2019).

Tablo 2. Antalya iline giriş yapan turistin Türkiye içindeki oranı ve yıllara göre değişimi (TK 2019)

Yıllar	Antalya	Türkiye	Ant./Tr. (%)
2002	4.747.581	13.248.176	35,83
2003	4.682.170	13.956.405	33,54
2004	6.047.297	17.548.384	34,46
2005	6.884.636	21.124.886	32,58
2006	6.011.183	19.819.833	30,33
2007	7.291.356	23.340.911	31,24
2008	8.564.510	26.336.677	32,52
2009	8.260.399	27.077.114	30,51
2010	9.246.814	28.632.204	32,30
2011	10.464.425	31.456.076	33,27
2012	10.298.769	31.782.832	32,40
2013	11.120.730	34.910.098	31,86
2014	12.498.000	36.837.900	33,93
2015	10.875.000	36.244.632	30,00
2016	6.182.000	25.352.213	24,38
2017	10.486.000	32.410.034	32,35
2018	13.642.000	39.488.401	34,54
2019	15.644.108	45.058.286	34,72

2010 yılı itibariyle Antalya İlinde 682 işletme belgeli tesiste 305.455 yatak, yatırım belgeli 111 tesiste 47.528 yatak olmak üzere toplamda 793 tesiste 352.983 yatak kapasitesi bulunmayken bu rakamlar 2019 yılında 812 işletme belgeli tesiste 466.330 yatak, yatırım belgeli 82 tesiste 39.548 yatak olmak

zere 894 tesiste 505.878 yatak kapasitesine ulaşmıştır (Antalya Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2019).

Antalya İlindeki yatırım ve işletme belgeli yatak kapasitesinin %13' araştırma alanı sınırları içerisinde yer almaktadır. Araştırma alanı sınırları

içindeki ilçelerde 104 işletme belgeli tesiste 50.628, yatırım belgeli 9 tesiste 3326 yatak olmak üzere toplam 113 tesiste 53.954 yatak kapasitesi bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2019). Turizmin gelişmesinin çevre üzerinde oluşturduğu baskılar ve konjonktürel dalgalanmalardan etkilenmesi sektörün temel sorunları olarak görülmekte turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesi ve tüm yıla yayılması sektörün yapısal sorunlarının çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Anonim 2014).

3.1.1. Antalya Planlama Çalışmalarında Turizm Hedefleri ve Turizm Alanı Kararları

2018 yılında yürürlüğe giren Antalya 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planında 2040 Vizyon hedefi olarak; Antalya dış dünya ile ilişki kurma kapasitesi yüksek ekonomik, sosyal, kültürel ve mekânsal yönleriyle gelişmesini sürdürmekte olan bir kenttir. Bölgesinde yer alan gelişmiş turizm faaliyetlerini ve bölge merkezi olarak yönetim, ulaşım, eğitim, sağlık, kültür, spor ve rekreasyon işlevleri gelişen Türkiye'nin dışa açık ve dünya sistemine eklenen bir turizm kentidir olarak tanımlanmıştır (Anonim 2018).

Antalya Stratejik Hedefi olarak; "Antalya'nın turizmde uzmanlaşmış Hizmet Kenti" kimliğinin güçlendirilmesi, bu amaçla;

•Antalya'da ticaret, hizmet ve turizm rekreasyon yatırımları için ortamın oluşturulması

•Antalya'nın ulusal ve uluslar arası düzeyde bir kültür ve kongre, spor ve sağlık turizm merkezi olması, bu amaçla kent ve yakın çevresinde turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin desteklenmesi

Bölgenin turizmde uzmanlaşma, çeşitlenme ve tüm yıla yayılan faaliyetlerle desteklenmesi Antalya kentinin hizmet, ticaret sektörlerinde gelişmesi kentte kültür rekreasyon ticaret faaliyetlerinin yoğunlaşması olarak tanımlanmıştır.

Araştırma alanını oluşturan Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı ve Aksu ilçeleri içinde altı adet turizm koruma ve gelişim bölgesi ve turizm merkezi yer almaktadır. Bu alanlara ilişkin olarak Turizm Bakanlığı ve Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan planlama çalışmaları kapsamında alınan kararlar Tablo 3'de belirtilmiştir.

Tablo 3. Çalışma alanı içerisinde bulunan turizm bölgeleri ve kaynak değerleri

Turizm Bölgesi Adı	Konum	İlan yılı	İlçe	Kaynak değerleri	Plan kararları
Konyaaltı Turizm Merkezi	3km.'lik Konyaaltı Sahili 110 ha.	1982	Konyaaltı	Konyaaltı sahilini içine alan 3 km.'lik kıyı şeridi.	Beachpark, fuar alanı ve turizm tesisleri projelendirilmiştir
Güneybatı Antalya Turizm Bölgesi	Antalya yat limanı- Gelibonya burnu arası	1987	Konyaaltı	75 km.lik kıyı şeridi, kumsallar ve koylar , Mili park, orman Phaselis, Olympos gibi önemli antik merkezlerin varlığı,	Turizm gelişmesi, 65.500 yatak kapasitesi yaratılmıştır. Üst ölçekli plan kararlarında Sıçan Adası karşısına Balıkçı Barınağı kararı.
Perge Fuar ve Kongre Turizm Merkezi	Havaalanına 2 km. uzaklıkta olan fuar merkezi 230 ha.	1996	Aksu	Tarım toprakları	Fuar Alanı
Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi	Kaleiçi Turizm merkezi ve çevresi 90 ha.	2004	Muratpaşa	Kaleiçi, Balbey ve Haşimişcan Kentsel Sit alanları, Doğal imaj elemanı falezlerin varlığı	Sit alanlarında Koruma, kullanma kararları,
Kemeragzı-Kundu Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi	Kemeragzı- Kundu bölgesi 10 km. kıyı şeridi. 4700 ha.	2004	Muratpaşa	Lara Plajları, Lara Kumul Alan, Yamansaz Bataklığı	Turizm tesisleri. Günübürlük tesis alanları
Kuzey Antalya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi	Kızıllı, Kirişçiler, Çamlıca, Topallı, Gaziler köyü 30.000 ha.	2005	Döşemealtı	Tarım toprakları, orman alanı	Temalı parklar, golf alanları, film stüdyoları, eğitim ve kültür merkezleri, üniversite alanları, sergi-fuar-kongre merkezleri,

Araştırma alanının batısında bulunan Konyaaltı Turizm Merkezi, yaklaşık 110 hektarlık bir alana sahip, kıyı uzunluğu yaklaşık üç kilometredir. 6 Eylül 1982 tarih 17802 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak Turizm Bölgesi ilan edilmiştir. Alan sahil, kıyı alanı, fuar alanı ve turizm tesisleri ile Antalya Kent Merkezinde yer almaktadır.

Araştırma alanının güneyindeki Antalya Yat Limanı ile güneybatıdaki Gelidonya Burnu arasında kalan 75 km.lik kıyı şeridini kapsayan Güneybatı Antalya Turizm Gelişme Projesi, aynı zamanda Olimpos-Beydağları Milli Parkı sınırları içerisinde kalmaktadır. Turizm alanının havaalanı, liman ve karayolu bağlantılarına sahip Antalya kentine yakın olması; kıyılar, kumsallar ve koylar ile orman varlığı, Phaselis, Olympos gibi önemli antik merkezlerin varlığı, bölgenin organize turizm gelişmesinde önemli etkenlerdir.

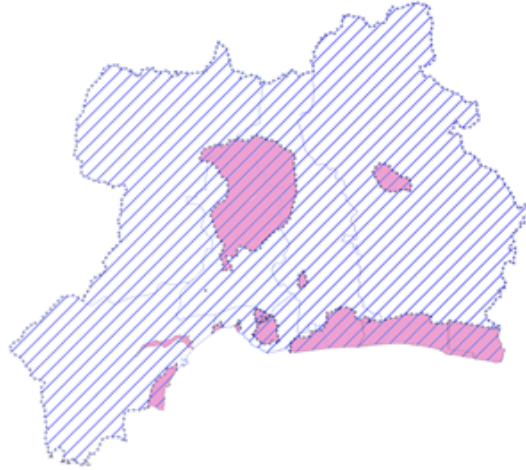
Araştırma alanının doğusunda bulunan Perge Kongre ve Fuar Turizm Merkezi yaklaşık 230 ha'lık bir alanı kapsayacak şekilde 1996 yılında ilan edilmiştir. Uluslararası fuar merkezinin içinde bulunduğu bölge 1999 yılında hizmete girmiştir.

Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi; tarihi ve kültürel değerlerin yoğun olarak yer aldığı ve turizm potansiyelinin yüksek olduğu yöreleri korumak, kullanmak, sektörel kalkınmayı ve planlı gelişimi sağlamak amacıyla ve 'Kaleiçi Turizm Merkezi'ni kapsayacak biçimde 2004 yılında ilan edilmiş ve yaklaşık 90 hektarlık bir alanı kapsamaktadır.

Lara Plajları, Lara Kent Parkı, Yamansaz Gölünün de içerisinde bulunduğu yaklaşık 4700 ha'lık bölge Kemerağzı-Kundu Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilmiştir. Alanın kıyı uzunluğu yaklaşık 10 km'dir.

Kuzey Antalya Kültür ve Turizm Koruma Gelişim Bölgesi çalışma alanının kuzeyinde Kızıllı, Kirişçiler, Çamlıca, Topallı, Gaziler Köyleri ve Varsak Belediyesinin bir bölümünü kapsayan bölge Antalya-Burdur, Antalya-Isparta Karayolları arasında yaklaşık 30.000 ha'lık bir alanı kapsamaktadır. Bu alanda öngörülen fonksiyonlar arasında temalı parklar, golf alanları, film stüdyoları, eğitim ve kültür merkezleri, üniversite alanları, sergi-fuar-kongre merkezleri, F3 pisti, antrenman sahaları, motosiklet- bisiklet- offroad uluslararası spor organizasyonlarını içeren spor alanları ile ticaret ve eğlence merkezleri bulunmaktadır.

2018 yılında yürürlüğe giren 1/25.000 Nazım İmar Planında kent vizyonu turizm odaklı olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında Plan sınırlarından yukarıda sayılan ve çalışma alanı sınırları içerisinde yer alan Turizm Merkezleri ve Kültür Turizm Gelişim Alanları Plan Onama Yetkisinin Kültür ve Turizm Bakanlığında olma gerekçeleriyle onama sınırlarından çıkarılmıştır. Bu da turizm alanlarıyla kent planları arasında bütüncül bir ilişkinin dolayısıyla yeşil alan sürekliliğinin de kurulamamasına neden olmuştur (Şekil 2).

Şekil 2: 2040, Antalya 1/25.000 Nazım İmar Planı Onama sınırları dışına çıkarılan turizm alanları

3.1.2. Turizm Projeleri

Antalya Kentsel Bölgede Yer alan Organize Turizm Gelişme Projeleri

- Güneybatı Antalya Turizm Gelişme Projesi:

Antalya kentinin güneyindeki Antalya Yat Limanı ile güneybatıdaki Gelidonya Burnu arasında kalan 75 km.lik kıyı şeridini kapsayan Güneybatı Antalya Turizm Gelişme Projesi, aynı zamanda Olimpos-Beydağları Milli Parkı sınırları içerisinde

kalmaktadır. Antalya Kenti, proje alanının bağımlı olduğu turistik bölge merkezi olarak, Kemer yerleşmesi ise, destek kent olarak hizmet vermektedir. Beldibi, Kızıltepe, Güneydeniz ve Tekirova, organize turizm merkezleridir. Turizm alanının havaalanı, liman ve karayolu bağlantılarına sahip Antalya kentine yakın olması; kıyılar, kumsallar ve koylar ile orman varlığı, Phaselis, Olympos gibi önemli antik merkezlerin varlığı, bölgenin organize turizm gelişmesinde önemli etkenlerdir. Proje kapsamında, yol, enerji, kanalizasyon, içme suyu gibi altyapı tesisleri tamamlanmış, artıma tesisleri ve işletimi ile ilgili kurumsallaşma ve işletme sağlanmıştır (Manavoğlu, Kutlu 2003).

- Belek Turizm Merkezi :

Antalya'nın doğusunda Aksu Çayı ile Acısu arasında 14 km.lik kıyı bandını kapsayan Belek Projesi kapsamında 20'den fazla turizm konaklama tesisleri ile 5 golf alanından oluşmaktadır. Tesisler ve altyapı büyük ölçüde tamamlanmıştır. Deniz ve kıyı turizminin yanı sıra, kongre ve sportif turizm faaliyetlerinin yer aldığı Belek, önemli bir organize turizm kompleksidir (Anonim 2014).

- Side Turizm Gelişim Projesi:

Side Turizm Gelişim Projesi alanı, batıda Kumköy'den, doğuda Manavgat Çayı'na kadar olan

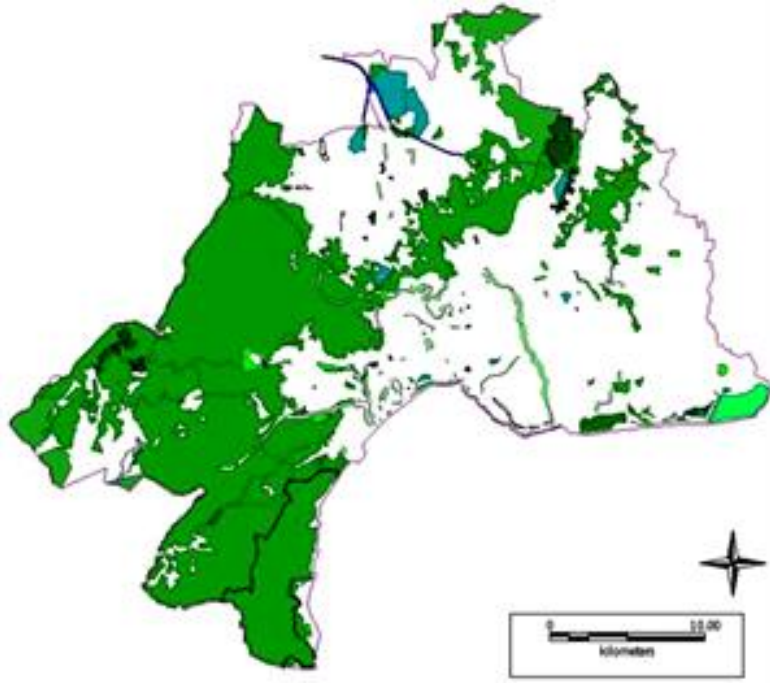
12 km.lik bir kıyı bandını kapsamaktadır. Projenin merkezini Antik Side (Selimiye Köyü) oluşturmaktadır. Proje alanı içinde; Kumköy – Bingeşik – Yeni Selimiye – Antik Side – Titreyen Göl – Kemer – Sorgun – Acısu – Manavgat turizm yerleşme alanları yer almaktadır. Side projesinin altyapı tesisleri tamamlanmış, altyapı işletme birliği tarafından işletilmektedir (Anonim 2014).

- Lara-Kemerağzı-Kundu KTKG Bölgesi:

Antalya Kent Merkezinin doğusunda yer alan Lara Plajları ve ormanı, Yamansaz, Kemerağzı ve Kundu'nun içinde bulunduğu yaklaşık 4700 hektar alan 2004 yılında Bakanlar Kurulunca Kültür ve Turizm Koruma Gelişim Bölgesi ilan edilmiştir.

3.2. Antalya Planlama Sürecinde Açık-Yeşil Alanların Mekânsal Değişiminin Uydu Görüntüleriyle Belirlenmesi

Antalya zengin doğal, kültürel, çevresel kaynaklarıyla, coğrafî üstünlüğü, tarım ve turizme olanak sağlayan yapısıyla, tarım ve orman alanlarının varlığıyla yeşil alan sistemi yaratılması açısından önemli avantajlara sahip bir kıyı kentidir. Bir yeşil alan sistemi kurgusunun pek çok ögesini içermektedir (Manavoğlu 2013) (Şekil 3).

Şekil 3: Antalya kentindeki yeşil doku

LANDSAT Uydu görüntülerinden yararlanılarak 1987, 2002, 2006 ve 2010 yılları temelinde arazi kullanım değişimi tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, 1987 yılında % 8,3 olan kentsel alan 2010 yılında % 21,2'ye

yükselirken, orman alanları % 55,2'den % 40,7'ye, tarım alanları ise % 31,6'dan % 22,7'ye düşmüştür (Tablo 4). Elde edilen sonuçlara göre tarım ve orman alanları azalma gösterirken, yapay bölgelerde artış görülmektedir. Çalışma alanı içerisinde yer alan

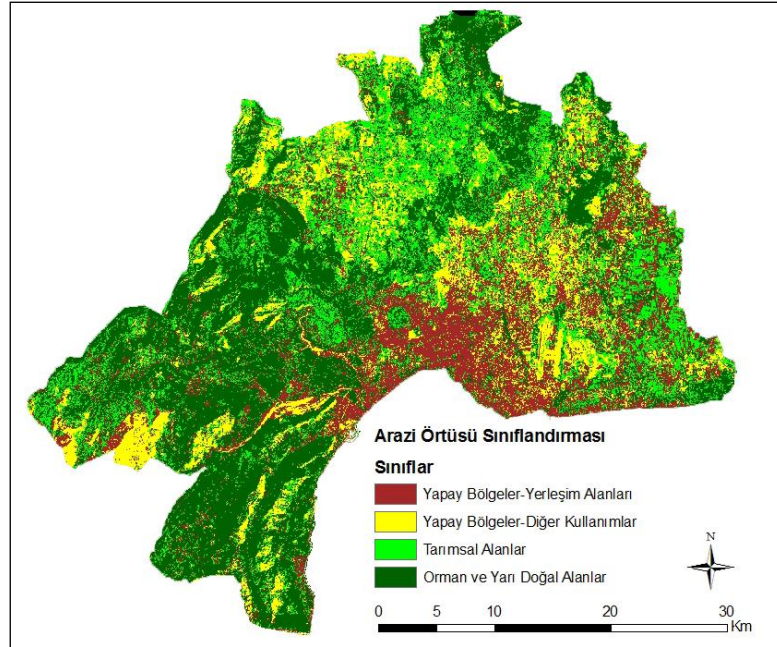

Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı kentsel alanları dikkate alarak yapılan mekânsal analizde, 1987 yılında yoğun bir yeşil doku varken 2002 yılında yapay bölgelerin kentsel alanda dağınık bir şekilde oluşmaya başladığı, 2006 yılında özellikle kıyı alanlarında ve kentin kuzey alanı olan Kepez bölgesi'nde yapay bölgelerin yoğunlaşmaya başladığı, 2010 yılında ise özellikle kıyı alanları, kentin orta ve kuzey bölümleri ve Konyaaltı bölgesinde yapay bölge yoğunluğunun iyice arttığı ortaya çıkmıştır (şekil 4). Uydu görüntülerinden kıyı alanlarında 1982 yılında çıkarılan Turizmi Teşvik Yasası'nın etkisiyle yeni gelişimlerin mekâna

yansıdığı söylenebilir. Özellikle kentin batı kıyısında Konyaaltı-Beldibi aksında yapay bölgelerin oluşumunu tespit etmek mümkün olmuştur. Kentsel gelişme dinamikleri içerisinde kentin batı kıyısı; Konyaaltı kıyısında yapay bölgelerin yoğunluklu olarak görüldüğü 1987 uydu görüntüsünde, kentin doğu kıyısında bu yoğunlukta gelişmenin görülmeyişti bu bölgenin kuzey kesimlerindeki tarımsal alanlarda yapay bölge oluşumlarını görmekteyiz. Kentin doğu kıyısında özellikle havaalanından doğuya doğu giden kıyı kesiminde kentsel dönüşümlerden söz etmek mümkündür.

Tablo 4. Antalya kenti arazi örtüsü sınıflandırması 1987 2010 yılları alansal ve oransal dağılımı

Arazi örtüsü sınıflandırması	1987 yılı Alan (ha)	1987 yılı Oran (%)	2010 yılı Alan (ha)	2010 yılı Oran (%)
Yapay bölgeler-yerleşim alanları	11.381	8,3	29.556	21,2
Yapay bölgeler-diğer kullanımlar	6.883	4,9	21.476	15,4
Tarımsal alanlar	43.581	31,6	31.666	22,7
Orman ve yarı doğal alanlar	76.285	55,2	56.820	40,7
TOPLAM	138.130	100	139.518	100,0

şekil 4: 23/07/2010 tarihli LANDSAT 5 TM arazi örtüsü sınıflandırılmış görüntü

Yeşil alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması için gelişmenin kent planlama kararlarıyla ve gelişme dinamikleri içerisinde kontrol altına alınması ve yasal tedbirlerle desteklenmesi bir zorunluluk teşkil etmektedir. Kontrolsüz büyüyen kentler çevresel

kaynakların yok olmasına neden olabileceği gibi küresel ısınma, biyo çeşitliliğin yok olması, ekosistem dengesinin bozulmasına, su kaynaklarında kirlilik sorunlarına yol açabilecektir. Bu da bir turizm

kenti olan Antalya'nın turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması açısından riskler oluşturmaktadır.

3.3 Antalya'da Sürdürülebilir Turizm Gelişmesinde Açık-Yeşil Alanların Rolü ve Önemi

Açık ve yeşil alanlar, kentsel doku içerisinde mimari yapılar (binalar, sert yüzeyler) dışındaki açıklıkları, kitlesel ve parçalar halindeki yeşillikleri ve su yüzeylerini barındıran, kentin gelişimini kontrol altında tutan, birleştirici ve ayırıcı işlevler üstlenen, kent genelinde bütünlüğünü sağlayan ve tüm bunların dışında varlıkları gereği kente başta ekolojik, estetik, rekreasyonel ve ekonomik olmak üzere birtakım özellikler kazandıran sistemler bütünü olarak adlandırılabilir (Öztañ 1991).

Araştırma alanının sınırları içerisinde ve onu çevreleyen geniş doğal alanlar ve tarım alanları bulunmaktadır. Araştırma alanının batısında yer alan Beydağları ve doğusunda yer alan geniş tarım alanları, kuzeyinde bulunan orman varlığı, kenti adeta bir yeşil kuşak gibi sarmaktadır. Bu anlamda kente ekolojik anlamda önemli olanaklar sunmaktadır. Kent için oluşturulacak yeşil alan sisteminde bu alanlara koridorlarla bağlanmak, önemli bir strateji olarak kabul edilmesi gerekir. Bu stratejinin kentin iklimine da önemli avantajlar sağlayacaktır.

Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Antalya ilinin kıyı uzunluğu 640 km'dir. Kent merkezinin bulunduğu kesimdeki tarihi doku, falezler ve rekreasyon alanları, "Kaleiçi yat Limanı" ile bütüñleşmiş, kentin simgesi haline gelmiştir. Kentin dođu ve batısında lineer bir hat boyunca uzanan Konyaaltı ve Lara Plajları gerek ulusal gerek uluslararası öneme sahip bir açık alan niteliğindedir.

Konyaaltı Plajı, kent merkezinin 2.5 km batısında, falezli kıyının batı sınırından başlayan ve Antalya Serbest Bölge Sınırına kadar kesintisiz uzanan; halkın kullanımına açık bir açık alandır. Uzunluğu 7150 m; genişliği ortalama 110 m'dir. Plajın en dar yeri 50 m; en geniş yeri ise 160 m'dir. Plaj genellikle ince çakıl olup, kıyı çizgisinin gerisine doğru yer yer iri çakıllı bölümler de bulunmaktadır. Antalya'da turizmin teşvik edildiği 1970'li yıllardan başlayarak önemi giderek artan plaj, günümüzde yapılan Sahil Düzenleme Projesiyle yoğun bir kullanıcı kitlesine hitap etmektedir.

Lara plajı, Antalya Şehir merkezinin 18 kilometre güneydoğusunda yer alan, kumsallarının genişliği ve ince kum varlığı ile tanınan bir plajdır. Bu yüzden Lara plajına, Altinkum plajı da denir. Lara plajının doğu batı doğrultusunda uzunluğu 2 kilometre olup, kuzey güney yönlü kumsal genişliği ise ortalama olarak 45 metredir. Plaj alanında kumların yer yer 150-200 metre kuzeye çekildiği noktalar da bulunur. Bu noktalarda kumlar ile kızılcām ağaçları adeta i içe girmiştir.

Topçam plajı, Antalya- Kemer karayolunun 14. kilometresinde, karayolunun 250 metre güneyinde yer alır. Plaj, doğu ve batısında yükseklikleri 2-15 metre arasında değişen falezler tarafından çevrilmiştir. Topçam plajının kuzeyinde bulunan Beydağları'nın uzanış doğrultusundan dolayı, sahada kıyı tipi faylı kıyıları ve boyuna kıyıları şeklindedir. Dağların denize bu denli yaklaştığı sahada, özellikle bitki örtüsü ve seyirlik manzara bakımından eşsiz görüntüler ortaya çıkar. Plajın 100 metre kuzeyi itibari ile kızılcām ormanları başlar ve bu ormanlık alan, plaja gelen ziyaretçiler için elverişli bir dinlenme ve piknik alanı oluşturur. Çalışma alanı sınırları içerisinde yer alan önemli plajlar, kaynak değerleri ve faaliyetler Tablo 5'te belirtilmiştir

Tablo 5. Antalya kıyı şerindeki plajlar, kaynak değerleri ve faaliyetler

Plaj Adı	Konum	İlçe	Kaynak Değerleri	Faaliyetler
Konyaaltı	Kentin 2,5 km. batısında	Konyaaltı-Muratpaşa	Kıyı alanı uzunluk 7150m., genişlik 110m.'dir.	Halk plajları, Yeme-içme, çocuk oyun alanları, spor alanları, yürüyüş yolları
Lara	Kentin 18 km. güneydoğusunda	Muratpaşa	Kumullar, doğal bitki örtüsü	Halk plajları, piknik alanı
Topçam	Kentin 14 km. batısında	Konyaaltı	Kızılçam ormanları, falezler, doğal bitki örtüsü, milli park	Plaj, piknik alanı
Büyük Çaltıcak	Kentin batısında	Konyaaltı	Doğal bitki örtüsü, çeşitli flora ve fauna varlığı	Plaj, piknik alanı
Küçük Çaltıcak	Kentin batısında	Konyaaltı	Doğal bitki örtüsü, çeşitli flora ve fauna varlığı	Plaj, piknik alanı

Çalışma alanı sınırlarını oluşturan Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı ve Aksu belediyelerini kapsayan alan içinde tarih öncesi devirlere ait birçok kentsel, doğal ve arkeolojik sit alanları bulunmaktadır. Çalışma alanı sınırları içerisinde yer alan beş ilçe belediyesinde kent merkezindeki aynı zamanda Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi içerisinde yer alan kentsel sit alanları olan Kaleiçi, Balbey, Haşimişcan Muratpaşa belediyesi sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Konyaaltı'nda arkeolojik ve doğal sit alanları çoğunlukta bulunmakta, Kepez belediyesinin tek doğal sit alanını Vakıf Çiftliği aynı zamanda kent içerisindeki en büyük yeşil alanı oluşturmaktadır. Aksu belediyesi sınırları içerisinde kentsel, doğal sit alanları bulunmamasına rağmen arkeolojik sit alanı bakımından zengindir. Döşemealtı ilçesinde de arkeolojik-doğal ve arkeolojik sit alanları bulunmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Çalışma alanı içerisindeki sit alanlarının türü ve yer aldığı ilçeler

Belediyeler	Muratpaşa	Kepez	Konyaaltı	Döşemealtı	Aksu
Kentsel Sit Alanları	1.Kaleiçi 2. Balbey 3. Haşimişcan	-	-	-	-
Doğal Sit Alanları	1. Lara Kıyı Bandı 2.Lara Kumulları 3.Konyaaltı Falezleri 4.Narenciye Araştırma 5.Karaalıoğlu Parkı 6.Kadınyarı Deresi	1.Vakıf Zeytinliği	1.Sarısu-Beldibi Kıyı bandı 2.Antik Olbia-Attalia Kenti 3. Çağlarca köyü Trebenna Antik Kenti (Doyran)	-	-
Arkeolojik Doğal Sit Alanları	1.Yamansaz Bataklığı ve çevresi	-Düden şelalesi ve Düden Çayı	-	1.Kocain ve İn mağarasının bulunduğu alan 2.Yukarı Karaman, Düzlerçemı Ormanı,	-

		Güver Uçurumu, Termesos Antik Kenti	
Arkeolojik Sit Alanları	1.Kaleiçi 3. Derece 2.Magidus Örenyeri	1.Kirişçiler köyü 1287 parsel ç. 2.Kirişçiler köyü çaylak kalesi ç. 3.Duraliler köyü Gurağaç mevkii 4. Lyrbote antik kenti	1.Onobara Antik kenti 2.Hacısekiler köyü-Çitbidi Köyü Asarlık Tepe 3.Hacısekiler Köyü Domuzağılı Mev. 4.Haçlı Sığınak Mağaraları (Sarısu-Beldibi kıyı bandı) 5. Neopolis Antik Kenti 6.İki dağarası mevkii antik yerleşim alanı 7.Ağırtaş mevkii Kelbessos Antik Kenti
			1. Çıplaklı Köyü 341,453,43 parseldeki yapı kalıntıları 2.Gökhöyük 3.Yukarıkaraman Köyü
			1.Perge Antik Kenti 2.Karaçalı Köyü Nekropol ve Taşocakları alanı 3. Pınarlı, Cihadiye – Çamköy yolu üzerindeki antik yerleşim alanı 4. Pıtıllar Antik Şehri (Yurtpınar)

Araştırma alanı içerisinde çeşitli statülerde korunan alanlar da bulunmaktadır. Araştırma alanında iki adet milli park ve iki adet tabiat parkı bulunmaktadır. Bunlar Tablo 7' de belirtilmiştir.

Tablo 7. Çalışma alanı içerisinde yer alan milli park ve tabiat parkları

Adı	Kuruluş yılı	Alanı (ha)	Konumu	Kaynak Değerleri
Güllük Dağı (Termessos) Milli Parkı	1970	6.702	Döşemealtı ilçe sınırları içerisinde	Antik Termessos şehri, jeomorfolojik özellikler, yaban keçisi, alageyik ve Şah Kartal
Olimpos Beydağları Sahil Milli Parkı	1972	34.425	Konyaaltı ilçe sınırları içinde	Phaselis ve Olimpos şehirleri, Chimaira (Yanar Taş), flora, fauna
Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı	1991	586,5	Aksu	Kurşunlu Şelalesi, flora, fauna, zengin maki florası
Güver Kanyonu Tabiat Parkı	2007	4.044	Döşemealtı	Güver kanyonu, jeomorfolojik yapı, alageyik, yaban keçisi ve flora

Antalya kenti doğal, kültürel ve çevresel kaynak potansiyeli yüksek bir kent olmasına rağmen açık-yeşil alanlar 1957 yılından itibaren başlayan imar planlama çalışmalarından günümüze kadar sadece imar kanunu ve yönetmeliklerinde belirtilen m² standartını sağlamaya yönelik oluşturulmuştur. Kent sahip olduğu doğal vadiler, kuzey-güney yönündeki su kaynakları, akarsuları,

kıyıları, doğal alanları, ormanlar ve tarım alanlarıyla bir yeşil alan sistemi açısından yüksek bir potansiyele sahip olmasına rağmen, bu alanların kent bütünü içinde sistemli bir yeşil alan planlaması oluşturulamamış olması açık-yeşil alanlara yönelik yapılaşma baskısına engel olunamamış bu süreçten en fazla kıyı alanları etkilenmiştir.

Sürdürülebilir Turizm Politikaları kentlerin doğal kaynak potansiyellerinin devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır. Antalya gibi açık ve yeşil alanlarının bir yeşil alan sistem kurgusuna olanak sağlayan kentlerde yeşil alanların planlanması turizmin gelişmesine olanak sağlayacağı gibi, Antalya gibi turizm gelişmesi doğal kaynak potansiyeline bağlı kentlerde turizmin kontrolsüz gelişiminin engellenmesi, arazi kullanımını olumlu olarak geliştirmek, çevrede pozitif değişim yaratmak, toplumsal kültürde olumlu değişim yaratmak, bölgede taşıma kapasitesinin zorlanmasının önüne geçmek, aşırı turist sayısını sınırlandırmak, hizmet kalitesinde düşmeyi önlemek sürdürülebilir turizm politikaları ve planlanmasıyla sağlanacaktır.

4. Tartışma ve Sonuç

Antalya kentinin gelişme dinamikleri çerçevesinde doğal alanlar hızla yapay bölgelere dönüşmekte, doğal ve kültürel değerler, açık-yeşil alanlar üzerinde baskı artmaktadır. Kentsel alan (yapay bölgeler) yıllara göre artış göstermekte, doğal alanlara ve ekolojik kaynaklara karşı baskı oluşturmakta, kentsel alan kırsal alanlara doğru yayılmaktadır.

Antalya kentinde yüksek doğal kaynak potansiyeline bağlı olan turizm sektörünün sürdürülebilirliği ancak doğal kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamakla gerçekleşecektir. Varolan kaynakların korunarak ve uzun dönemli planlamayla hem içinde bulunduğumuz dönem hem de gelecekte turizmin ülkesel ve bölgesel düzeyde ekonomik katkı sağlayabilmesine olanak verir.

Turizm Planlaması kavramı, belli bir dönemde turizmde ulaşılmak istenen hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçları, olanakları, yapılacak işleri ve bu işlerin sonuçlarını gösteren disiplinli bir düzenleme olarak tanımlanabilir. Turizm planlamasının araştırmaya dayalı sürekli yenilenen bir süreç olması gerekmektedir. Toplumsal ve ekonomik olarak turizmin kent içerisinde gelişimini sağlarken turizmin kontrolsüz gelişerek doğal kaynaklarımıza, kıyılarımıza, ormanlarımıza zarar vermesinin engellenmesi, turizmde çeşitliliği arttırmak, plansız gelişmenin oluşturacağı olumsuz koşulları önlemek gerekmektedir.

Antalya kentine 2019 yılı verilerine göre 15.644.108 yabancı turist konaklamıştır ve bu hedefler gelecek yıllar için arttırılmaya devam etmektedir. Bunun gerçekleşmesi için; Antalya il bütününde turizm alan planlamasının yapılması gerekmektedir. Turizm Alanlarını planlamadan koparmadan, Açık ve yeşil alan sistem bütünlüğü içerisinde kent planlarıyla bütüncül bir şekilde

değerlendirmek ve il bütününde turizm stratejilerini oluşturmak gerekmektedir.

Antalya kenti planlama alanı içerisinde çok farklı statüde alan bulunmaktadır. Farklı kurumların yetkisi altında olan bu alanlar toplam planlama alanının %37'sini kapsamaktadır. Çalışma alanının %16'sından Turizm Bakanlığı-Çevre Şehircilik Bakanlığı, % 20'sinden Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, % 1'inden Kültür ve Turizm Bakanlığı-Koruma Kurulu, % 63'ünden Büyükşehir Belediyesi yetkilidir. Bu çok farklı kurum ve kuruluşun planlamada yetkili olması turizm alanları ile kent bütünü arasındaki ilişkiyi koparan ve mekânda yeşil alan sürekliliğinin de oluşmasını engellemektedir.

Antalya Kenti Planlama sürecinde yeşil alanlar bir yeşil alan sistem kurgusunda planlanmadığı ve farklı kurum ve kuruluşların planlama yetkisi içerisinde olan turizm merkezleri ve turizm gelişme alanları günümüzde yürürlükte olan 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planında onama sınırı dışına çıkarıldığı için planlamada bir bütünlük sağlanamamıştır. Yeşil alanların sürekliliği ve sürdürülebilirliği doğal kaynak potansiyeline bağlı olan turizmin de sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Sürdürülebilir ve yaşanabilir kentsel çevreler için temel alan kullanımı olan açık ve yeşil alanlar planlama sistemi içinde farklı olarak ifadelendirilmeli ve uygulanmalıdır.

Uluslararası düzlemde, Türkiye'nin önemli bir kenti ve turizm bölgesinin merkezi olarak, Antalya'nın gelecekte de ülkenin dünya ile bütünleşmiş dışa açılan çağdaş imajını temsil etmeyi sürdüreceği varsayılmaktadır. Turizmin kentin ekonomik ve sosyal kimliğinin pekişmesinde önemli bir unsur olması, Antalya'nın, küresel dünya ile ilişkilerinin güçlenmesi ekonomik, kültürel ve sosyal entegrasyon, bilgi akımı ve insan ilişkilerinin yaygınlaşması beklenmelidir.

Antalya'nın gelecekte turizmde sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi doğal kaynak değerlerinin sürdürülebilirliği ile doğru orantılıdır. Açık yeşil alanların planlamada doluluk boşluk dengesini sağlayan bir denge unsurudur. Yeşil alan sürekliliğinin sağlanması, kent iklimine katkı sağlaması, yaşam kalitesini arttırması, doğal ve kültürel çevrenin devamlılığının sağlanması, yeşil alanların planlamada kenti geliştirici rol üstlenmesi turizme olumlu stratejiler olarak yansıtacaktır. Bunun için turizme yönelik kaynak potansiyeli zengin Antalya büyükşehir belediye sınırları içerisinde kentteki açık-yeşil alanların çok boyutlu, kapsamlı ve bütünsel anlamda makro ölçekten mikro ölçeğe inerek bir sistem dahilinde yeniden planlanmasıyla açık yeşil alanların

böylece kentlerin fiziksel, sosyal, teknik, iklimsel, rekreasyonel ve sağlık sorunlarının çözümünde çok yönlü işlevlerini yerine getirmesine olanak sağlayacaktır. Bu işlevler özellikle bir turizm kenti olan Antalya'nın kent vizyonu stratejilerinde yer alan turizmin çeşitlendirilmesine ve sürdürülebilir turizm politikalarının hayata geçirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Antalya kentinde sürdürülebilir turizm gelişimini sağlamak, kültürel ve doğal kaynakları korumak, turizmin çevreye olumsuz etkilerini engellemek kent planlama çalışmalarında bütüncül bakış açısını ve turizmin planlanmasını gerektirmektedir. Kent bütününe yönelik planlama çalışmalarında açık- yeşil alan planlamasının sağlanması kente ekolojik, klimatolojik, kentlerin kontrolsüz gelişimini sınırlandırarak kentsel yaşam kalitesinin artırılmasına ve daha sağlıklı kentlerin oluşmasına yol açacaktır. Kent planlarında turizm ve yeşil alan planlama kararlarını bütüncül olarak turizm ve açık-yeşil alan verileriyle bir bütün olarak karşılıklı etkileşimleriyle birlikte planlamak, yeşil alanların korunarak, yeşil alanların sürekliliğini sağlayarak, iklimsel konfor yaratarak ve açık yeşil alanların turizm tanıtımına olumlu etkisini ortaya çıkaracak açık yeşil alan planlama politikalarının hayata geçirilmesi, bunun turistler için bir rehber niteliği sağlayacak açık yeşil alan rehberlerinin oluşturulması önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- American Planning Association (2007) How Cities Use Parks To Promote Tourism City Park Forum briefing papers file online. <http://www.planning.org> (Access date: 05 April 2020).
- Anonim (2012) http://www.dfr.state.nc.us/Urban/urban_green_infrastructure.htm. (Access date: 15 July 2012).
- Anonim (2014). Antalya Nazım İmar Planı Açıklama Raporu. Antalya.
- Antalya Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2019) <https://antalya.ktb.gov.tr/> (Erişim tarihi: 14.03.2020).
- Anonim (2018) 2040 Yılı 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Plan Açıklama Raporu.
- İçöz O,Var T, İlhan İ (2009) Turizm Planlaması ve Politikası Turizmde Bölgesel Planlama. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Kalkan O (1995) En son Değişiklikleriyle Açıklamalı Turizm Mevzuatımız. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Karagüzel O, Ortaçeşme V, Atik M (2000) Planlama ve Uygulama Yönünden Antalya Kenti Yeşil Alanları Üzerinde Bir Araştırma. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya, 33s.
- Kuntay O (2004). Sürdürülebilir Turizm Planlaması, Alp Yayınevi, Ankara.
- Manavoğlu E (2013) Antalya Kenti Yeşil Alanlarının Çok Ölçütlü Analizi ve Planlama Stratejilerinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya

Manavoğlu E, Kutlu NÖ (2003) Medcoast Evaluation of Tourism Planning Process of South Antalya Tourism Development Project. Proceedings of the Sixth International Conference on the Mediterranean Coastal Environment (MEDCOAST '03), MEDCOAST Publication, METU, Ankara.

Ortaçeşme V, Zeğerek P (2017) Yeşil Alanlar ve Kent Turizmi. PLANT Peyzaj ve Süs Bitkiciliği Dergisi 2017: 16-22.

Ortaçeşme V, Manavoğlu E (2008) Akdeniz Havzasında Turizm ve Kentleşme İlişkileri. Turizm ve Mimarlık Sempozyumu, Antalya, s. 1-14.

Öztan Y (1991) Ankara kentinin 2000'li yıllar için açık ve yeşil alan sistemi olanakları, 2000'li yıllar için Ankara kentinin açık ve yeşil alan sistemi ne olmalıdır? Peyzaj Mimarlığı Dergisi 1991: 91/2.

Suher H, (1992) Şehirciliğe Giriş Ders Notları. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.

TÜİK (2019) Türkiye İstatistik Kurumu Turizm İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/Start.do> (Erişim tarihi: 10.03.2020).